

"Wa Kirdkî Vîndî Nêbo"

Rojnameyê ma Newepel hewteyê vîyartheyî de çapemenîye de bi hawayêko hîra ca girewt. Roşan LEZGÎNî roportajê xo de va: "Ziwanêk eke nêbo ziwanê rojname û televîzyonî, miyan ra wedariyeno, beno vîndî. Bi kamcîn lehçeya kurdkî weşane nêbo, a zî vîndî bena"

Verî, xebra derheqê marşa neteweyî ya kurdan 'Ey Reqîb' ke lehçeya sorankî ra seba kirdkî ameya tadayene û hûmara 9. ya Newepelî de weşaniyabî, keyepelê AKnews de ca girewt. Dima gelek keyepel û rojnameyanê bînan ca da na xebere.

ANF (Ajansa Nûceyan a Feratî), derheqê rojnameyê ma de edîtorê ma Roşan Lezgînî reyde yew roportaj viraşt. ANF ra pey, na rey Bianetî edîtorê ma Roşan Lezgînî reyde yew roportaj viraşt. Nînan ra dima zî Radyoya Dengê Mezopotamya ke merkezê xo Bruksel

de yo, bi kirdkî yew roportaj viraşt û weşana.

Roportajê ANF de edîtorê ma Roşan Lezgînî qalê ronayîşê Komala Ziwan, Huner û Kulturî Ziwan-Komî, dima zî qalê dest bi weşane kerdişê rojnameyê ma Newepelî keno û vano: "Zi-

wanêk eke nêbo ziwanê rojname û televîzyonî, miyan ra wedariyeno, beno vîndî. Eke ma yew lehçeya kurdkî îhmal bikerîn yan zî teber ra verdîn, eynî wext de ma komelêko muhîm yê kurdan û cografyayêka muhîme ya Kurdîstanî teber ra verdenê. Yew

lehçe tena rîpelê miyanî de yan zî goşe û quncikêkê lehçeyêka bîne de ca bigiro, nêbena wayîrê şexsiyetî. Newepel mucadele keno ke kirdkî bibo wayîrê şexsiyetî, xo rê lînganê xo ser o vîndero."

3

Festîvala Munzurî Virazîya

Festîvala Kultur û Tebîetî ya Munzurî ya 11. roja 28 temmuze stadê Mamekîye de bi qisykerdişê sereka beledîyeya Mamekîye Edîbe Şahîn dest pêkerd.

Edîbe Şahîn qiseykerdişê xo de va: "Festîvale bi hemkarîyêka kolektîfe amade bîye. Emser tena beledîyeya Mamekîye ney, beledîyeyê heme qezayan, partîyê siyasî û rêxistinê sivîlî, ma amey têhet û ma bire da ke senî festîvale organîze bikîme. Ma nê pîyayîbîyayîşî tena bi na festîvale sînor nêkenîme. Derheqê problemanê na wîlayete de ma do êdî bi hemkarîye bixebitîme."

Keyepelê DersimInfo zî roja destpêkerdişê Festîvala Mizurî de nuşteyêko balkêş weşana. Nuşte de yeno vatene ke "Her ca de, mitîng û pêserameyîşan de, rojname û Înternetî de qalê asîmîlasyonê kurdkî, bitaybetî tehlukeyê vîndîbîyayîşê kîrmanckî (zazakî) duştê tirkî de beno. 30 serrî yo ke ziwan, kultur û îtîqadê Dêrsimî pelixînê, binê asîmîlasyonî de nalenê. Vanê, eke nîya dewam bikero, des serran de Dêrsim axir beno yê vizêrî. Vanê, kes kîrmanckî rê ehemîyet nêmusneno."

3

- Seba Universiteyanê Kurdîstanê Başûrî Muracat Dest Pêkerd
- Cinîya Mela Mistefa Berzanî Hemayîl Xanime Şîye Rehmet

3

Edîtorî ra

Roşan LEZGÎN

Gama ke ma hûmara yewine ya **Newepelî** vete, ma-mosta Malmîsanij mi gêra, va "Senî şono?" Mi va, "Mamosta, wilay seke meydanê Berê Koyî yê Dîyarbekirî de, miyanê hende milletî de ez xo rût-viran bikerî!..."

2

Feqîtiya Cemîlê Seydayî û Hucraya Îskender Paşayî

Xurşîd MÎRZENGÎ

Serewedartişê Cemîlê Seydayî o ewilîn di Dîyarbekir, Medreseya Îskender Paşayî de di çareserriya cê, feqîti de dest pêkerdbî. Di medrese de feqîyo qic ew bî.

4

Dersa Ziwanî de Şîra "Xezaloke"

Mistefa ŞAHÎN

Mi seba xebata atolye şîra Serdar Roşanî "Xezaloke" amede kerdbî. Nuşteyî tewir bi tewir ê, şîre zî tewirê nuştişî ra yew a. Ma karardişê şîre hewte yo verên girewtbi program.

5

Pêşniyazêk

Murad CANŞAD

Tirkîya de 15ê tebaxa 2006î ra nat o bi kurdkî rojane rojnameyêk vejêno. Seba ke zext û zorê dewlete ser o zaf ê, rey-rey yeno girewtene, bi yewna nameyî weşana xo domneno.

6

"Gût Mornîg" Yan "Gît Moruk"

Sînan SUTPAK

Xisletêndê Evdalê kurdewarî estbî ki cuda malbatî ra mendbî. Ey her şewrane her embazî ra vatê "Rojbaş." Eke rojên jewî rê nêvatayê zeki çiyêndê xo vîni kero.

6

Kuliksûre

Ayhan SARIGOL

Beno nêbeno, welatêde zaf dûrî de jû çêneke bena. Pîl bo qij bo her kes na çêneke ra zaf hes keno, her kesî ra zafêr kî pîrika na çêneke aye ra zaf hes kena...

7

EDÎTORÎ RA

Roşan LEZGÎN

Gama ke ma hûmara yewine ya **Newepelî** vete, mamosta Malmîsanij mi gêra, va "Senî şono?" Mi va, "Mamosta, wilay seke meydanê Berê Koyî yê Dîyarbekirî de, mîyanê hende mîletî de ez xo rût-viran bikerî!..." Vejîyayîşê rojnameyêkê safî bi kirdkî çimê zafê merdiman de çiyêko ecêb, çiyêko temaşe bi! Ez se bikerî, tayê merdiman rê çiyê normalî anormal, çiyê anormalî zî normal asenê!...

Nika ma resayî hûmara desine. Nê des hûmaran de, nê demî de ma zaf badîreyî vîyarnay, zaf fetlî û hokî xo dima verday. Tayê cahil, çimnebar û bêhurmetan belayê xo ma sawit, eşkera yan zî nimîtîki eleyhê ma de xebitîyay, waşt ke karê ma provoke bikîn, waşt ke moralê ma bixeripnîn. Labelê moralê ma nêxeripîya, vera nê çîyan hîna zaf ma teşwîq bîy ke ma karê xo rê sûr bibîn û hîna zaf bixebitîn.

Nika rojnameyê ma mîyanê heme kurdan de ame naskerdene, ame qebulkerdene. Gelek dezgeyanê çapemenîye ma reyde roportajî kerdîy. Roje bi roje ma hîna weş aver şinê; dost, embaz, heskerdax û ardimkerdaxê ma zî vêşî benê.

Ê rojanê tengan de gelek kesan ma tena verday, pay da gureyê ma ro. La tayê dostanê erjayan zî ma tena nêverday. Mamosta Mistefa û Bedrîye xanîme Anqara de wayîrîye ro rojnameyê ma kerd û bi nuştayanê xo hertim paştgirîye da ma. Mutluyî İzmîr de rojname vila kerd, dest bi nuştîşî kerd. Xarpêt de kek Mistefayî rojnameyê ma vila kerd. Hem Çewlîg hem zî Mêrdîn de birayê ma Newzatî zaf hetê ma kerd, rojnameyê ma vila kerd. Enwerî rojname xo reyde berd Dara Hênî.

Hepixaneyan ra tayê embazanê erjayan bi mektubanê xo moral da ma. Mesela, Murad mektuba xo de vano: "Karê şima zor û zehmet o la karêko bimbarek o, tarîxî yo. Tayê çî estê, merdim pê îftîxar keno, 'bi nesîbê mi' vano. Nika zî xeylê çî bî nesîbê şima. (...) Ma tîya xo mîyan de xebitîyenê. Verê, embazê ma zêde bi ziwanê xo ele-

qedar nêbîyî. Êdî damara çiyî ameya ci (!) ez nêzanena, hîna zêde wanenê û nusenê. Wa bi xeyr bo!"

Sînan zî mektuba xo de vano: "Her wendoxo ki biwazo ziwanê ma bimuso, şeno bi asane ya **Newepelî** ra fayde bivîno. Qandê na xebate ez vana ki **Newepel** ti weş û war bê, ê destê ki ti vetê ternî bê, ê çimê ki to neqışnenê roşnêrî bê, ê zerrîyê ki bi çekuyandê to ya danê piro û çekuyan to ra rêz kenê, barê ci şenîkêr bo.

Ma embazên ki kirmanckî wanenê, ê ki hepîxanedê Elbistanî de manenê, **Newepelî** ra zaf fayde vînenê. Tenîya 'Dersa Ziwanî' nê heme nuştayê **Newepelî**, formatê ci, qandê wendenda ci merdimî teşwîq keno.

Mamosta Roşan. Ma çend embazî hepîxanedê Elbistanî de dersa lehçeya ma kirmanckî (dimilî) vînenê. Ma ha mengên o ki dest kerdo pê. Ma dest de çimêyê bînî zî estbî. La tewr vêşî embazê ki newe musenê **Newepelî** ecibnenê. Ez bawer a ki na jû do şima; Bîlal Zîlan û Roşan Lezgînî şad bikero. Qandê coy mi waşt ez şima û **Newepelî** pîroz bikera."

Çendeyêk verê cû Muhyedîn Batmanli mi gêra, va xortêk wazeno to bivîno. Ez werîştê şîya, ma Ofise de yewbînan dî. Namêyî xortî **Selîm** o. Kurmanc o, Batman ra yo. Unîversîteya Osman Gazî ya Eskeşîhîrî de sînifa diyine ya fakulteyê tibî wazeno. Do bibo doktor. Va, "Keko, ez wazena tehtîlê hamnanî de rojnameyê **Newepelî** Dîyarbekir de vila bikerî. Kirdkî lehçeya ma kurdan a tewr qedîm a. Tehluke de ya, vîndî bena!..."

Nika Selîm rojnameyê ma kuçe û kolananê Dîyarbekirî de roşeno. Vano, "Tewr zaf kafeyan de roşiyeno. Esnafan ra vêşêr xort û kêneyê wendeyî, kesê bişuûrî hîna leze mesela fehîm kenê. Rojname erînenî." Xora wina yo. Ma rê kesê bişuûrî lazim ê. Kesê ke mesela ferq kerda, îstîqbalê ma, amayeyê ma ê yê.

Ma hêvîdar ê ke heme belde, qeza û bajarane kurdan de, bajarane Tirkîya û Ewropa de, her yewî de yew temsîlkarê ma estbo. İhtîyacîya ma zaf bi temsîlkaran esta. Eke ma meselaya temsîlkaran û vilakerdişê rojnameyî hel bikerîn, êdî paştîya ma nêna erd.

DERSA ZIWANÎ - 10 (Bestoxî)

Çekuyê ke cumle de çekuyan yan grûbê çekuyan yan zî îbareyanê çîyayan pêra bes-tenê ra ma vanê "**bestoxî**" (bi tirkî: bağlaç). Bestoxî zî manenê edatan la ferqê înan o yo ke edatî hetê mana ra eleqe saz kenê, bestoxî qismanê cumle pêra girê danê. Eke bestoxî mîyanê cumle ra bêre vetene mana nêvurîyena la beno ke teng bibo. Bestoxî seba temambîyayîşê mana wezîfeyêko muhîm gênê.

Beno ke kirdkî de hîna vêşî estbê la çend bestoxê ke mi tesbît kerdê nê yê: **ancax, belkî, bi, coka, çend, çî, çî heyf ke, çiqas, çunke, eger, eke, ganî, ge, ge-ge, ha, hela, hem, hem zî, hende, heta, hetanî, ke, la, labelê, ne, oxro ke, reyde, reyra, tena, û, yan, yan zî, zî (kî)**

Ma nê bestoxan bi dore mîyanê cumle de bişuxulnîn:

"Ez saetêk rayîr şîya **ancax (bi zor)** re-saya."

"Ti biwane **belkî** o zî biwano."

"Yew **bi** yew vejîyay amey."

"Ez ameya **coka (loma)** ti ameyî."

"Ez **çend** zana ti zî **hende** zanî."

"**Çî** cinî **çî** camêrd, her kes wa biwano."

"Ey zaf ezîyet dî, **çî heyf ke** ezîyetê ey tewş ra şî."

"Ez **çiqas** wanena **hende** musena."

"Mamostayî ra biperse **çunke** o zano."

"Ey nuşt, **eger** ma zî biwendêne, baş bî-yêne."

"Keynê, ti zana vaje **eke** ti nêzana bi-wane."

"Ey va biwane **ganî** to biwendêne."

"Ti **ge** eçî kenî **ge** maçî kenî."

"Ez zana, ti **ge-ge** wanenî **ge-ge** nusenî."

"**Ha** vaje **ha** vaje, pere nêkeno."

"Ma zaf xeyret kerd **hela** ma biwênîn se beno."

"Veyveke **hem** huyena **hem** bermena."

"Tembur ceneno **hem zî** deyîran keno."

"Înan bi kuling, merrî **heta** bi destan zî kendêne."

"Ez emşo şan ra **hetanî** siba aya menda."

"Vaje **ke** ez bizana ti çî wazenî."

"Weş vano **la/labelê (feqet, lakîn, we-lakîn)** ez bawer nîya bikero."

"Ti **ne** wanenî **ne** nusenî."

"Ez pabeyê ey vinderta, **oxro ke** nêno."

"Roşna maya xo **reyde** şîya dewe."

"Mi mektube posta **reyra** şirawite."

"Eke ti ameya **tena** kitabê mi xo vîr ra meke, bes o."

"Defter **û** qelema xo bigîre **û** binuse."

"**Yan** şo **yan** ronîşe biwane."

"Roşna **yan zî** Şayla ra vaje."

"Ez rengê gule ra **zî** boya gule ra **zî** zaf hes kena."

Kirdkî de bestoxî çekuyan ra çîya yenê nuştene. Seba ke bestoxî bi xo herinda vîrgulî (,) gênê coka bestoxan ra ver yan zî pey vîrgul (,) ronênîyo. La tayê halan de vîrgul (,) îcab keno. Nimûneyî:

"Ma hende va biwanîn **ke**, êdî muyî ziwanê ma ra amey."

"Çend xortî amey, **ke** Seydar zî mîyanê înan de bi, rojname girewt û şîy."

Amadekar: Roşan Lezgîn

Ferhengek

alozî (m): karmaşıklık

ardimkerdax, -e: yardımcı

bom, -e: aptal

coka: o nedenle, o yüzden,

ondan dolayı, ondan ötürü

ça: nere

çapemenîye (m): basın

çayê: neden

çekuye (m): sözcük

çime (n): kaynak

çinayî (zh): giysi[ler]

dewisnayîş (n): sıkıştırma

fetle (m): dönemeç

gangiran, -e: ağırcanlı

hêga (n): tarla

hoke (m): dönemeç

karardiş (n): kullanma

karkenar, -e: emekli

kengula (m): salıncak yatak

kolan (n): cade

kotî: nere

kuçe (n): sokak

munaqeşe (n): tartışma

niqre (n): kazan

niske (m): mercimek

rojane (n): günlük

serewedartiş (n): başkaldırı

şaşî (n): yanlış

şewrane (n): sabahleyin

taybetî (n): özellik

vate (n): söz

vêre (n): karın [torbası]

wendox, -e: okur

xeletî (m): yanlış

xetimîyayîş (n): tıkanma

xislet (n): özellik

Rojnameyê Ma Çapemenîye de

Rojnameyê ma Newepel hewteyê vîyarteyî de çapemenîye de bi hawayêko hîra ca girewt.

Verî, xebera derheqê marşa neteweyî ya kurdan 'Ey Reqîb' ke lehçeya sorankî ra seba kirdkî ameya tadayene û hûmara 9. ya Newepelî de weşaniyabî, keyepelê AKnews de ca girewt. Dima gelek keyepel û rojnameyanê bînan ca da na xebere.

ANF (Ajansa Nûçeyan a Feratî), derheqê rojnameyê ma de edîtorê ma Roşan Lezgînî reyde yew roportaj viraşt. ANF ra pey, na rey Bianetî edîtorê ma Roşan Lezgînî reyde yew roportaj viraşt. Nînan ra dima zî Radyoya Dengê Mezopotamya ke merkezê xo Bruksel de yo, bi kirdkî yew roportaj viraşt û weşana.

Roportajê ANF de edîtorê ma Roşan Lezgînî qalê ronayîşê Komala Zivan, Huner û Kulturî Zivan-Komî, dima zî qalê dest bi weşane kerdişê rojnameyê ma Newepelî keno û vano: "Ziwanêk eke nêbo ziwanê rojname û televîzyonî, mîyan ra wedariyeno, beno vîndî. Eke ma

yew lehçeya kurdkî îhmal bike-rîn yan zî teber ra verdîn, eynî wext de ma komelêko muhîm yê kurdan û cografyayêka muhîme ya Kurdîstanî teber ra verdên. Yew lehçe tena rîpelê mîyanî de yan zî goşe û quncikêkê lehçeyêka bîne de ca bigîro, nêbena wayîrê şexsiyetî. Newepel mucadele keno ke kirdkî bibo wayîrê şexsiyetî, xo rê linganê xo ser o vîndero."

Xebera ke Bianet de weşaniya de zî behsê zehmetîyanê vetişê rojnameyî beno. Edîtorê ma vano: "Ziwanê tirkî, asîmîlasyonî dor ro ma girewto. Hetanî ke kurdkî resmî nêbo, na rewşe wina dom kena. Nika ma

bi hezar zehmetî nê rojnameyî vejenê, zehmetîyê ma zaf ê. La ma vînenê ke gelek ciwanê ma eleqeyêko muhîm nîşanê rojnameyî danê. Tayê xortan dest bi nuştîşî kerdo, nuşttoxê ma yê neweyî vejênê meydan. No zî heyecan dano ma."

Radyoyê Dengê Mezopotamya de zî edîtorê ma bitaybetî bale ante projeyê dewlete ser ke Dêrsim, Meletîya, Xarpêt, Çewlîg û Mûş ra bigîre hetanî Bidlîs wazena welatê Kurdan, cografyaya ma yewna ca de parçe bikero. Edîtorê m ava: "Dewlete se kena wa bikero, wayîrê kirdkî ma yê; kurd ê. Ê ke xizmetê kirdkî kenê, ê ke kirdkî vîndîbîyayîş ra xelisnenê, ma bi xo yê. Kesê ke vanê kirdî (zazayî) kurd nîyê, xora nêzanê kirdkî qisey bikerê. Dêrdê înan averberdişê kirdkî (zazakî) zî nîyo."

Seba Universiteyanê Kurdîstanê Başûrî Muracat Dest Pêkerd

Dezgeyê Perwerdeyê Berzî yê Kurdîstanî Başûrî beyanê ke vila kerd de da zanayene ke, kurdanê Kurdîstanê Rojhelat, Bakûr û Rojawanî ra wendekarê ke wazenê unîversîte yan zî wendegehanê berzan yê Kurdîstanê Başûrî de biwanê, ganî muracatê Wezaretê Perwerdeyî yê Kurdîstanê Başûrî bikerê.

Goreyê melumatê ke Wezaretê Perwerdeyî yê Kurdîstanê Başûrî zî day, kurdanê Kurdîstanê Rojhelat, Bakûr û Rojawanî ra wendekarî şênê unîversîte yan zî wendegehanê berzan yê Kurdîstanê Başûrî de biwanî. Seba muracatî ganî wendekarî formê ke înternetî ser o keyepelê resmî yê Wezaretê Perwerdeyî yê Kurdîstanê Başûrî de yê degîrê.

Kesê ke wazenê unîversîte yan zî wendegehanê berzan yê Kurdîstanê Başûrî de biwanî, şênê hetanî roja 15.08.2011 adresa www.kurdistan-moe.org ra forman peyda bikerê û formê ke ameyê dekerdene adresa moe.exam@yahoo.com rê bişirawî.

Cinîya Mela Mistefa Berzanî Hemayîl Xanime Şîye Rehmet

Cinîya Mela Mistefayê rehemtî, dadîya Mesut Berzanî Hemayîl xanime roja 27.07.2011 de 85 serrîya xo de şîye rehmet.

Hemayîl xanime eşîra Zêbarîyan ra ya. Wezîrê karê teberî yê Îraqî Hoşyar Zêbarî birayê Hemayîl xanime yo.

Gama ke serra 1944 de Mela Mistefa şîno Kurdistanê Rojhelatî, Hemayîl xanime zî mêrdeyê xo reyde şîna. Roja 16ê tebaxa 1946î de Mesud Barzanî ana dinya.

Bi munasebetê mergê Hemayîl xanime hemeyê Kurdîstanê Başûrî de bi hawayêko resmî hîrê rojî şîn ame îlan kerdene.

Homa aye bi rehma xo şa bikero, sereyê laj, torn û merdimanê aye û milletê kurdkî weş bo.

Festîvala Kultur û Tebîetî ya Munzurî ya 11. roja 28 temmuze stadê Mamekîye de bi qisykerdişê sereka beledîyeya Mamekîye Edîbe Şahîn dest pêkerd.

Festîvala Kultur û Tebîetî ya Munzurî ya 11. roja 28 temmuze stadê Mamekîye de bi qisykerdişê sereka beledîyeya Mamekîye Edîbe Şahîn dest pêkerd.

Merasîmê destpêkerdişê festîvale de Edîbe Şahîn da zanayene ke festîvale bi kulturê mintîqa bîya yewe.

Edîbe Şahîn wina dewam kerd: "Festîvale bi hemkarîyêka kolektîfe amade bîye. Emser tena beledîyeya Mamekîye ney, beledîyeyê heme qezayan, partîyê siyasî û rêxistinê sivilî, ma amey têhet û ma bire da

ke senî festîvale organîze bikîme. Ma nê piyayîbîyayîşî tena bi na festîvale sînor nêkenîme. Derheqê problemanê na wîlayete de ma do êdî bi hemkarîye bixebitîme."

Keyepelê DersimInfo zî roja destpêkerdişê Festîvala Mizurî de nuştexêko balkêş weşana. Nuşte de yeno vatene ke "Her ca de, mitîng û pêserameyîşan de, rojname û İnternetî de qalê asîmîlasyonê kurdkî, bitaybetî tehlukeyê vîndîbîyayîşê kirmanckî (zazakî) duştê tirkî de beno. 30 serrî yo ke zivan, kultur û îtîqadê Dêrsimî pelixînê,

binê asîmîlasyonî de nalenê. Vanê, eke nîya dewam bikero, des serran de Dêrsim axir beno yê vizêrî. Vanê, kes kirmanckî rê ehemîyet nêmusneno."

Nuşte wina dewam keno: "Rexneyê ke par û pêrar amey kerdene, bala organîzekerdo

xan nêantê. Emser kî xeletîya serranê peyênan dewam kena. Festîvale seranser bi tirkî ya. Seba ke xizmetê Dêrsimî bi zivanê xo karêde zor aseno, emser tena tayê kilamê kirmanckî estê, çiyê bîni bi tirkî yenê viraştene. Yanî, Festîvala Mizurî de festîvala zivan, kultur û îtîqadê Dêrsimî ney, reklamê îdeolojî û partîyanê ke faydeyê xo dêrsimijan rê çin o, yeno viraştene."

Pulur (Ovacık) de bi munasebetê fesîvale gama ke parlementerê Dêrsimî Qemer Gençî qisey kerd, şarî hakî eştî bi ey.

Feqîtiya Cemîlê Seydayî û Hucraya Îskender Paşayî

Xurşîd MÎRZENGÎ

Serewedartişê Cemîlê Seydayî o ewilîn di Dîyarbekir, Medreseya Îskender Paşayî de di çareserrîya cê, feqîti de dest pêkerdbî. Di medrese de feqîyo qic ew bî. Ey ra qicêr feqî çinê bî. Feqîyê medrese zêdeyê vîstî bî. Tayîna feqîyan keyê Îskender Paşayî dayne. Wesar o, rocê hîrine, reyna leleyê keyê paşayî şorbaya nîskan arde. Serê sibayî, nîmeroc û şan de şorbaya nîskan...

Bi qey hîrê rocî pêsero werê şorbaya nîskan, lacê Seydayê Liceyî Cemîlî sere dart we... Roca çarine, serê sibayî leleyê keyê Xanzadan reyna di ê niqreyê pîlî de şorbaya nîskan ano. Bê ku Feqî Cemîlî rizaya feqîyanê bînan bigîro, wirzeno niqreyê şorba gêno beno rochelatê hewşê mizgefte, nîmeyê şorba keno berkoleyê torinê Îskender Paşayî hozan Yusif Raîf Efendî ro, nîmeyo bîn zî ke maneno, keno berkoleyê Muslîheddîn Larî ke ew zî na malbata namdare Îskender Paşazadeyan ra wo. An o niqrewo veng dano destê leleyê keyê paşazadeyan û te ra vano: "Şore ê paşazadeyanê xwi ra vace, eger şorbaya nîskan endêke weş a, ma eyro da hozananê cîna..."

Îskender Paşa bi eslê xwi çerkez o û walîyê Osmanî yê Amedî ê duyesine yo. Verî ke dest bi walîti bikero, di Qereman de şagirdê walîyo dîyarbekiric, Xusrew Begê Amedî bîyo. Dima ra zey begê began Wan, Erzirom, Bexdad û Qahîre de kar keno. Dima ra zî yeno beno walîyê Amedî. Gava ew beno walîyê Amedî, dersdarê ey Xusrew Begê Amedî karkenar bîyo û ew zî Dîyarbekir de nişeno ro. Îskender Paşa endêke Amed ra hes keno ke ardişê awa Hemrewate de xîretêko zêde xerc keno, bi qey a awe bîyaro mîyanê bedenî, çend rey şino Îstanbul û vecêno qata corîne,

rûqalê padîşayê Osmanî. Awey Enzelxa zî reyna ey arda mîyanê bajarî. Bi encumenê bajarî hem nameyê xwi bi harêke (mehla) Amedî wa nawo ro û hem zî Medreseya Îskender Paşayî bi mîmar Sînanê arminî dawa viraştîş û reyna nameyê xwi nawo pa. Werê feqîyan zî serê paştey torinanê xwi de nawo ro. Heremlix û Selamlîxa Îskender Paşayî zî, di harey Amedî Îskender Paşa de ya.

Di binê dêsê hewşê mizgefte de çend hebî extîyaran xwi dabî vererocik. Hecî û sofîyê pîrî bî. Înan zî dî ke Feqî Cemîlî se kerd... Bi ê niqreyê şorbaya nîskan senî mermerê gorê ê xanzadan lewetna. Kam hameyne hewşê mizgefte dîyêne ke çi hamewo sereyê ê goran. Zeke henî tede bivirêcê... Ê ke newe hameyne desmac girotêne, hawnîyayne dewrê xwi ra, hetêk ra milê wekerdey veradayne ra, kespikê zendikanê xwi qefelnayne, heto bîn ra zî înanê binê dêsî ra persayne:

- Kamî a seysebate arda sereyê ê goran?

Lele zey moze hewşê mizgefte ra vecîya...

Agahî resa eywaney xanedanan. Xanê ke bi sû eywane ra wirişt we, gopaley xwi girote û hame resa verê berkoleyane pîlanê xwi. Zeke hozan Yusif Raîf Efendî zereyê qebre ra te ra vaco: "Şima çi suc kerdo? Ez veyşan nîya, ena rocey çarşemî, çi rê feqîyan eno çi kerd? Sucê ke şima dir esto... Şima destûr da û enî berkoleyê ma heteknay? Tehtë goran ana kerdî rûnîni? Xwi ra bipersê, şima şaşî kerda yan nê?"

Xano paşazade bê ke qunderanê xwi veco, bi hêrs di beyrayê hucraya feqîyan de kewt zere. La zêde raver nêşî. Xeynê seydayê dersdarî, heme feqî ewca bî. Feqî verê xanzadî ra wiriştî we. Hemine zanayne xanzade çi rê ameyo, hêrsan ra çimê ey bibî sûrî... Feqî serê lîngan de lalîgan mendîbî... Xanzadî bi vengêko wişk va:

- Kamî şorba kerda berkolanê kalikanê min ro?

Feqî Cemîlo kilmek, serepîl û goşqertal, kelawêka sîya, bi kalikanê kelawa cê wa, day cê motîfê dînê Zerdûşîyan bi lawo sipî, dewr çaralî kela wa bi tege lan nexş kerdbî sere de. Şelwarê diyarbekirî, hêlekêko rengîn û bi desen sere îçilikê sipî de pera, kuncikê pey hucra ra bi hetê Xanzadî wa hame. Nizdê cê de vindert. Zey zerencê koyê Şîro meteknaye, la bi edeb xanzadeyê torinê Îskender Paşayî ra va:

- Min...

- To?...

- Herê, min...

Pacaya Camiye Iskender Pasayi / Diyarbakir

Xanzade hawnîya qamey Feqî Cemîlî û vindertişê ey ra, zey cewrikê şepale (şêra maye), şêrêko hîrêserê qarşî xanzadeyî de qasê mîsqalî zere endîşe te dir çinî yo. Gava xanzadî ra va "min" zî zey zerencê ribatê serê zinarî meteknaye, bê ters bî. Xanzade reyna ewniya te ra... Verê xwi te ra çarna a, la feqîyê ke di binê dêsê hucra de payan ra vindertey bî, reng di înan de nêmedbî, zey temezîya bûkanê ke şirê zeyî, bibî zerdî... Şûney xwi de bibî zey sîya diling e... Ziwan di fekê înan de bibî zey gilokey layê metafana. Xanzadeyî verê xwi ê feqîyan ra açarna,

reyna hawnîya Feqî Cemîlî ra. Ana miqbilê xanzadî de vinderto, se ke te ra vaco "enka ew niqreyê şorba etîya bo, ez go verê çimanê to de berî sereyê kalikanê to ro kerî..."

Ew hêrs û perçê qasêke verêcoy ke xanzadî dir bî, tedir nêmedbî. Bê ke derg kero, gopaley xwi şa xwi ver û nermik Cemîlî ra va:

- Çi rê?

- Eyro roca çarin a, werê ma şorbaya nîskan a... Şewe heya siba daşirê mizgefte veng nêmendî. Sofîyê ke gizingey sibay de hamey mizgefte limac, dewrey daşirî nêkewte destê înan û tepîya şî, mizgefte de limac nêkerd... Min zî va, wa hayîya dedo Yusif Raîf Efendî te ra viraziyo...

Xanzadî va:

- Aferîn... To çîyo weş kerdo. Nameyê to çi yo?

- Cemîl.

- Ti ça ra yê?

- Licey ra."

- Lacê kamî yê?

- Ê Seyday.

- Homa to Seyday rê bikero hezarsere...

Xanzadî da pero verê beyray hucra ra şî. O vatişo peyin ke waştî Feqî Cemîlî ra vaco, di fekê ey de, eşkera nêva, reyîr de xwi rê mizmizna: "Liceyîcî... Liceyîcî... Eşkenê şorba sereyê xanzadan, lacanê paşan ro kerê... Kalikanê ma behsê curetê çareseranê îna ma ra nêvatbî..."

Bi azanê melayê hêreyî dir xanzade tepîya hame. Gopala ey a her tim bereqnayî di destê cê de nêbereqîyayne... Zeke pê ceng bikero... Kewt mîyanê beyrayê hucra. Reyna feqî ver a wiriştî we. La ew feqîyan dir mijûl nêbî. Veng da Feqî Cemîlî, te ra va:

- Feqî Cemîl.

Feqî Cemîlî va:

- Lebê efendim.

- Min aşxaneyê Hecî Mihyedîni ra vato... Go feqî bêre to hete wer biwerê. Semedo ke cênî keyê ma de nêmedê... Heme kerdî paytonan berdî merzxaney Serê Fîsqeya. Heya cênîyê keyê Îskendar Paşayî merezxane re ageyrê, şima go şêre nameyê min ser o hîrê wextî di aşxaneyê Hecî de wer biwerê."

Vateyê Zernênî

Rojêk yew derwêş raştê yew kêneke yeno ke verika aye pîr sayî, kaş û kendalan ra vîyarta ameya...

Germê deşte de betelîyayîşî ver aluşkê aye bîyê sûrê sûrelayî. Derwêşî persayo vato:

- Ser a şona, to çi dekerdo verika xo?

Kêneke yew hêgayo dûr nişan dayo û

vato:

- Heskerdîyê mi uca xebitîno. Ez ey rê sayan bena.

Derwêşî persayo vato:

- Çend heb ê?

Kêneke şaşbîyaya vato:

- Çîyo ke merdim heskerdîyê xo rê bibero çî rey hûmareno?

Û derwêş hêdîka layê tîzbîya ke destê ey de ya qerifneno!

Tirkî ra tadayox: **Mehmed YERGÎN**

Dersa Ziwanî de Şîira "Xezaloke"

Mistefa ŞAHÎN

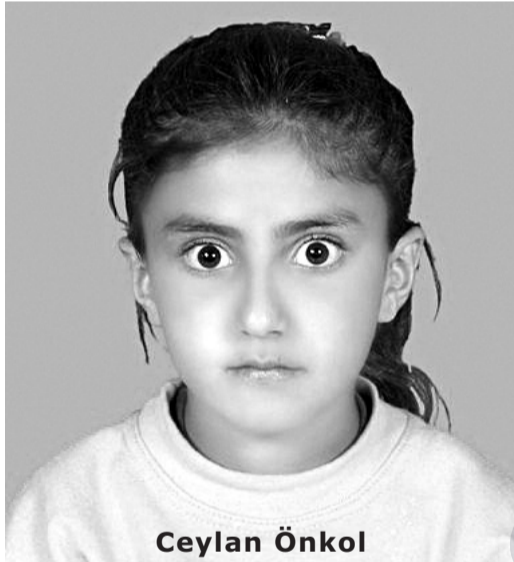
Mi seba xebata atolye şîira Serdar Roşanî "Xezaloke" amede kerdbî. Nuşteyî tewir bi tewir ê, şîire zî tewirê nuştîşî ra yew a. Ma karardîşê şîire hewte yo verên girewtbi program. Çend armançê ma estbî. Ma şairanê xo bidî şinasnayîş û tayê taybetîyanê şîiranê xo bimusî. Seba rastwendîşî metodî çî yê? Ma nê metodan ser o vinderî. Wendiş, mana û fehmkerdîşî ser o zî ma kêmanîya xo bivînî û wextî mîyan de nê kêmanîyanê xo wedarî.

Ez tayê herey şîya sinif. Embazî niştbi ro la sinif de şemate estbi. Hewce bi ke seba bêvengî, ez bale biançî xo ser yan zî bi çiman têkilî virazî. Mi dersa xo bi persan dest pêkerde:

- Gelo qicîtiya şima yena şima vîr? Kengulaya kamî estbî?

Cewabê embazan hîrê-çar deqayî ramitî. Ney ra pey reyna zî mi va:

- Ez nê xususîyetê kurdan zaf muhîm vîna. Wexto ke tutî rakuwenê, keye de mîse nêvîzena. Gelo sebebê nê çî yo?

Ceylan Önkol

Bi rastî her cewabêk cewabê bînî ra vatê weta şo. Tutî pîroz î, piteki melaiket î, qicî bêgune û masum î, keyf û şahîya keyî yî ûsn...

Nê vatîşan ra pey ma de rehetî virazîya. Bineyke keyfê ma ame la çî heyf ke kezeba merdimî bi na şîire bena parçe. Ez epey bîya teng la mi qet reng nêda. Bê mi kes hîkayeya şîire nêzanya. Mi kopîya na şîire pêruna rê kerde vila û mi va:

- Na şîire bêveng biwanî, yewbînî de qisey mekerî û yewbînî ra çîyê mepersî.

Ez cayê xo de ništa ro. Mi kovara Vateyî de çend şîirê mamosta Nuredîni wendbî. Têkilîya ey bi şîiran estbî. Çimê mi ey de bi. Xebata derse girewte xo ser. Ez memnun bîya.

No mabên de tayê embazan şîire ser o lomeyê xo kerd. Embaza Bedrîye Xanîme derheqê rastnuştîşî de lomeyê xo va:

- Wexto ke mi mekteb de wendêne, ez şîbîya yew kurs. Babeta kursî "şîiran de teknikê wendişî" bî. Ez uca de zaf çî musaya. Wendiş de idîya mi esta. Bê

nuqta, bê vîrgul, bê îşaretê dîqetî şîire senî yena wendene? Na şîire de çîyêk fem nêbeno. Ez şîire de kêmanîya rastnuştîşî vîna. Peynîya derse de ez wazena munaqêşe bikerî.

Badê ke musa rastnuştîşî de kêmanî çin a, tede tayê çekuyê dewkî estê. Embazo psîkolog Zekî zî lomeyê xo va:

- Rêza yewine de ez manaya çekuya "deqdeqin" nêzana. Ez tîya de xetimîyaya. Mana "deqdeqin"î çî ya? Mi na şîire ra çîyêk fehm nêkerd.

No hengame de mamosta pay ra bi. Dest bi wendişî kerd:

asmên deqdeqin o emşo estareyî taviste yê emşo

ez serê banî de rakewta min çilayê dûrî hûmaritî min heme hûmaritî û ez hewn ra şîya çî hewnêko weş çî hewnêko weş estareyî asmên de geş ê

ez bîbîya vêşane min dayê ra werd waşt dadî va, xezaloka min şîrin û delaloka min şo bîyare bizêkanê ma beno hadre werdê ma

verara min de yew vereke sipî, sey pemeyî nermeke

ti xezala min a ti weşika min a ti rindika min a

ez bîya têşane ez bîya vêşane dayê nan pewto ez do şîrî

ez do nan biwerî ez to rê zî bîyarî? xezala min berxika min çimsîyaya min

oy dayê dayê to va, ez nan pewcena dayê dayê ez vêşan a dayê ez têşan a zereyê min veşeno dayê wî dayê, wî dayêêêê

Mamosta heqê heme dersan ra yeno la na şîire keysa ey de bî. Bi kirmancîya xo ya zelale şîire neqîşna. Seke ezber kerdbî, hêdî-hêdî wende, zaf rehet bi. Çekuyî raşt telafuz kerdî û ca-ca vengê xo kêmanî zêde kerd. Ma hetêk ra fehmkerdîşî ra bîbî şa, heto bîn ra zî kiştîşê kêna kurde Ceylane ame vîrê ma, seba kiştîşê aye ma heme xemgîn bîy.

Ceylane dewa Licê Xiraba de şîwaneya pesê xo bî. Yew gule teqa, milçikî gilan ser ra perray. Bizêk û meşnayî nata-bota remay. La kêna kurde Ceylane bi guleyê dagîrkeran kiştîya.

Vîst û hîrê serran de 430 tutê kurdan bi destê dagîrkeran kiştîyayê. Şarê ma seba tutanê xo desmala şîya girê daya. Hesrê çimê şarê ma zuwa nêbenê.

Mewlidê Kirdî - IX (Ehmedê Xasî)

Eno Mebhesê 'Ebdullahîy û Cuhûdê Samîyan o û Waştîşê Amîna Ci rê

Weqto 'Ebdullahî de nûr bî zuhûr, kafiran zana kû amew' nîzdî nûr.

Be'dê cû geyray bi qetlê yê, hema hafîzê yê Xaliqê 'erd û sema.

Tim qicî ra pawutê yê kafiran, cayke 'Ebdullahî bikşê bê biran.

Rayke hewtay cihûd pîya bî heval.

Sondî wendî, kerdî eqdêkew betal, "Yo hetta ger nêro kiştîş ma hema go bigeyrin roc û şew tim yê dima.

Ma ebed nêgeyrenê a, ger meram nêkerin îcra kû vacin, ax û Şam!"

Mîyanê Şamî ra wuriştî, hergo hew şîne rey ra nê bi roc daîm bi şew.

Kewtî çol û kerbelayê kafirî, şî hetta dorê Mekî zey adirî.

Kerde casûsî, hetta yew rocêke ame 'Ebdullah, tenê şî çolêke.

Weqto dî, kewtî dima zey vergê har, şî bî yê berxê ciwanî, hey hewar!

Pêro pîya şî yew tera nêbî kemî. Labelê hafîz bî rebbê 'alemî.

Weqto şî yê het cihûdê şamîyan, tavilî yew 'eskerê rewhanîyan ame ezman ra, cihûdî tar û mar kerdî, pêro eştî şî yê zey xubar.

Mend 'Ebdullah tenê yo xanedan, hîfzê yê kerd Xaliqê însan û can.

Yew Weheb bî, zuhrîyan ra namedar. Yo zî yo roc amebi seyd û şîkar.

Yê zî weqto dî eno hukmo ecîb.

Bî muheyyer, va "Eno hikmetxerîb!"

Weqto yê dî yê ro yew hikmet gîna, va "Mi yew keyneke esta, Amîna.

Go bidî yê, ger bibo yê ra qebûl.

Layîqê yê wa tenê, a yew betûl."

Be'dê cû ame Weheb sahibkema.

Şî keye va kîye xwu ra hal û hewal.

"Hem tesewwur qelbê min de, vîna tim, beno kû ez bidî yê Amîna."

Hem şî 'Ebdulmüttelîb dî va tera,

"Esta yew keyneke min zaf nadir a.

Layîqê ay nêdîyo min qet tu qûl,

'xeyrê 'Ebdullahî, ger yê ra qebûl.

Go bibo, ez go bidî yê serwerî

ay, bi emrê yew Xudayê ekberî."

Hem şî 'Ebdulmüttelîb, va ay xeber.

Kerd 'Ebdullahî de tavil eser.

Be'dê cû şî yê bi 'urfê ay zeman,

waşte 'Ebdullahî rê şahê cîhan.

Yew weqeyke zerd û yew sîm, hem se pes.

Hem devey zî zey pesan day, ende bes.

Weqto arde hem yene bî ay şewî.

Hem receb bî, aşme bîbî yewşewî.

Wazenê ger ma xelassîya tamam,

vatişê ma, es-selatu wes-selam.

Transkrîbe: Roşan Lezgîn

Tewirê Nuştoxan

Karl Kraus vano: "Di tewir nuştoxî estê. Ê ke nuştox ê û ê ke nîyê. Ê yewinan de şekil û muhtewa sey ruh û leşe dilet (cêwik) ê. Ê dîyanan de şekil û muhtewa sey kinc û leşe şîkîne ro yewbînan."

Almankî ra çarnayox: **Mahîr Dogan**

Çime: Karl Kraus, Sprüche und Widersprüche – Aphorismen (VI. Schreiben und Lesen), 1909, <http://www.textlog.de/39296.html> (16.07.2011).

Pêşniyazêk

Murad CANŞAD

Tirkîya de 15ê tebaxa 2006î ra nat o bi kurdkî rojane rojnameyêk vejêno. Seba ke zext û zorê dewlete ser o zaf ê, rey-rey yeno girewtene, bi yewna nameyî weşana xo domneno. Name bivuriyo zî muhtewa û polîtîkaya xo eynî ya.

Da-vîst serran ra ver munaqeşe bîyêne ke kurdkî esta yan çin a. Ewro bi kurdkî roje bi roje rojnameyêk vejîyeno û sera-ser heme Tirkîya de roşiyeno, vila beno. Merdim pê îftîxar keno!

Ya, merdim pê îftîxar keno, no yewna çî yo; la ez polîtîkaya weşana ya nê rojnameyî rast û adil nêvîna.

Rast nêvîna, çike qismê kirmanckî (zazakî) de xeletî zaf ê, kirmanckî nê xeletîyan ra zerar vîna.

Adil nêvîna, çike nîsbetê kirmanckî % 3 bîle nîyo!

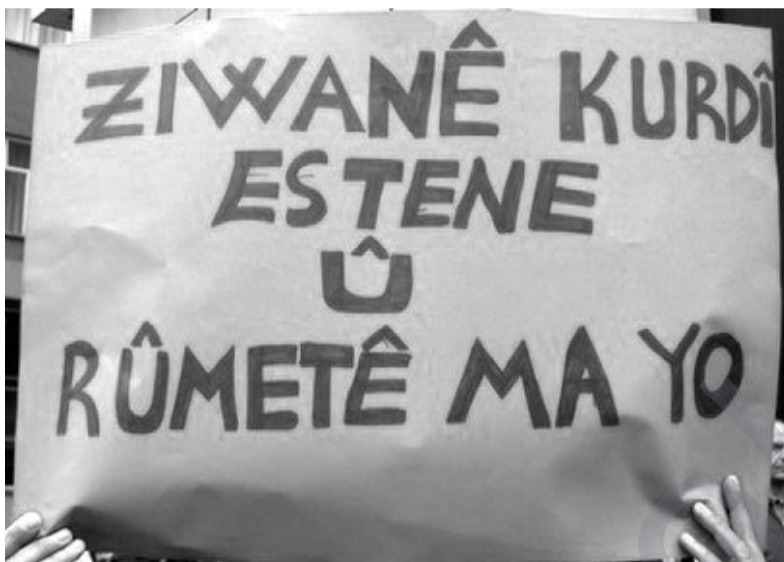
Yê nê rojnameyî servisê xo yê kirmanckî çin o. Rîpelê xo yê ke daîmî kirmanckî yê, çin ê. Tena şeş kunciknuştoxî estê, her kunciknuştox hewteyek de yew nuşte amade keno.

La ziwane nuştoxan yewbînan nêgeno. Ziwane yewerî ke fehm bibo, yê yewerê bîni fehm nêbeno.

Di nuştoxê hêcayî bi ziwane û

gamerê standardî nusenê. Nuştayê xo averberdişê ziwane sîyasetî û aktuelkerdişê kirmanckî rê xizmet kenê. Tede bellî yo ke nê di nuştoxê hêcayî kirmanckî ser o sereyê xo rencnenê, cehd kenê ke ziwane xo hîna weş û delal bikerê.

Di nuştoxê xo, çiqas bi kirmanckî eleqedar ê, ez nêzanena. Ma bivajê, çiqas wanenê, çiqas gramer û standardîzasyon ra xeberdar ê. Nê kesî, wexto ke bi kirdaskî yan zî tirkî nusenê, rastnuştîşê ci ser o sey çimê xo lerzenê. La dore ke ameye kirmanckî qet rastnuştîş nêanê xo vîr.

Fotograf: Roşan Lezgîn

Maşela di nuştoxê bîni estê! Her diyan sere şanayo pê ke ti vana qey kirmanckî nînan afernayo! Qaydayanê çewt û çewtîran anê dekenê mîyanê ziwani ke binê kemera huşke ra bo! Ti vana qey nînan ra ver kirmanckî qet nênusîyaya. Uslubê ci de qet

tehmê kirmanckî çin o. Êdî ziwane Mançurya yo êdî ke ziwane Papua-Gîneya Newîye yo... Tena zagonê merdimî şono ser ke mîyan ra çend çekuyê xo kirmanckî yê!

Mi do qet name medayênê la ez tîya de mecbur a. Yewbîna, pêşniyaza mi îfade nêbena. Yanî nuştayê mi nêgineno cayê xo.

Xoser Welat...

Ez nêzanena kam o çî kes o, kirmanckî ser o xebat û lebata xo çî ya? Ez texmîn kena kam o, la texmînkerdiş yewna çî yo, zanayîş yewna çî... Texmînkerdiş cayê zanayîşî nêgeno.

Ça ra texmîn kena ez?

Tena yew çekuya xo bes yena!

No nuştoxê ma yo delal sereyê her qisaye xo de vano "ro ser"! Keyfê xo rê vano "ser o". "Ro ser" ha "ro ser"! Nata "ro ser" weta "ro ser"!... Tebî kirmanckî de çiyêko winasî çin o. La seke nuştoxê ma yo delal "formel" fikirîyeno û kirmanckîya nuştekiye xo ra dano dest pêkerdene...

Pêşniyaza mi a ya ke no nuştoxê ma yo delal nameyê xo bi-bedilno! Bikerero ROSER WELAT!...

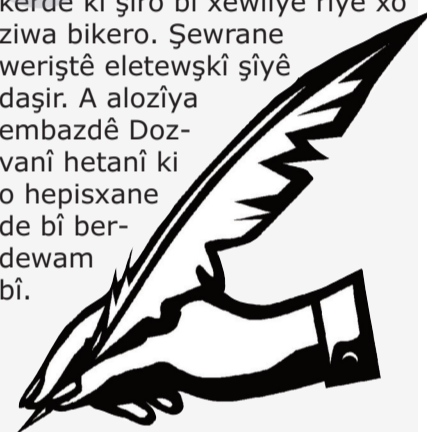
Ez ci rê selam û hurmetê xo vana û ez hêvî kena ke mi nêşikneno!

"Gût Mornîg"
Yan "Gît Moruk"

Sînan SUTPAK

Xisletêndê Evdalê kurdewarî estbî ki cuda malbatî ra mendbî. Ey her şewrane her embazî ra vatê "Rojbaş." Eke rojên jewî rê nêvatayê zeki çiyêndê xo vîni kero. Ju fin jew embaz xo vîr ra kerdê zî, o şiyê ci ra vatê "Roşbaş, embazo delal."

Embaz Dozvan embazêdo gangiran bi. Her şewrane kî o weriştê, hewndê şewrey ver, ge xo vîr ra kerdê ki ser û çimê xo bişuwo, ge xo vîr ra kerdê ki puçkanê xo pay kero, ge xo vîr ra kerdê ki çinayê xo xo ra bido. Ju fin zî ser û çimê xo şutê la xo vîr ra kerdê ki şiro bi xewlîye rîyê xo ziwa bikero. Şewrane weriştê eletewşki şiyê daşir. A aloziya embazê Dozvanî hetanî ki o hepîsxane de bî berdewam bî.

Dozvan nê rojandê peyênan de şiyê kursdê îngilîzkî. No kurso ki îdareyî dabi dest pêkerdene. Qando ke vateyanê îngilîzkî mezgê Dozvanî kerdbî tîmîyan, ê rojan hebên bibî haydar û şewrane rew weriştê. La na rewşe zî zaf nêramit.

A roje şewrane embaz Dozvan werişt. Cadê rakewtene ra xo verda cêr. Evdal cêr de bî. To vatê qey oyo nobete paweno. Dozvan kî ame cêr, Evdalî vat "Rojbaş embaz." Goşê Dozvanî zî giranî bî. Qandê ki ey kîşt de tope teqa bî, goşanê ey rind nêşnawitê. La çî ecêb bi ki ê rojan ey rind eşnawitê. Cewab da Evdalî û vat "Gût mornîg." Evdal herinda xo de ziq vinderd û vat "Embaz Dozvan! Uslubê xo rast bike! Ez to ra vana 'rojbaş' ti yê vanî 'gît moruk', eyb o! No çî uslub o? Dozvanî vat "Uslubê çiçî?" Evdalî vat: "Qey vengê xo ti yê bi xo nêşnawenî? Ez to rê vana 'roşbaş' ti yê bi tirkî ya cewab danî û vanê 'gît moruk'. Eke weş o, wa pîyê to moruk bo."

Dozvan bê hemdê xo huya. Embazê ke hewn de bî pêro bîy aya.

DOKTORO TEWR BAŞ!

Yew kuçe de hîrê doktorî estbî. Her hîrê doktorî zî yewbînan de kewtbî reqabet. Roja yewine doktoro verên werişt yew lewheyo gird amade kerd.

Dêsê muayenexaneyê xo de aleqna.

Serê lewheyî de wina nuştbi:

Doktoro tewr baş yê nê welatî.

Ê doktoranê bînan enî ra zaf hêrs bîy. Roja diyine doktoro bîni werişt yew lewheyê hîna girdî ser o bi herfanê hîna girdan wina nuşt: Doktoro tewr baş yê nê cîhanî.

Doktoro peyên zaf hêrs bî. Gelek fikirîya, peynî de ey zî yew lewhe amade kerd. Roja bîne dêse muayenexaneyê xo de aleqna. Ser o wina nuştbi: Doktoro tewr baş yê nê kuçeyî.

Rohelat AKTULUM

"Şima Hezar Hebe Vejîn!"

NewePel rîsipêneya ma kirdon a. Kedey Roşan û Bîlalî zî nîna vatiş. Heval Roşan hetey edeb û hurmetî ra bêqusur û. Hem alim û hem zî alimon ra hes kenû.

Roşan, en zaf hurmetê yey hetey alimon ra Malmîsanîjî rî estû. Malmîsanîj, şima zonî, keda yey zazakî rî zaf a. Vetiş û çapkerdişê NewePelî di zî zaf eleqedar benû, dîrî ra ma-lumat gînu keyfweşîya xwu daîm vono.

Semedû ki Malmîsanîj Ewrûpa di monenû, e-posta erşawenû û malumat donû û gînu. Yew nuştayê xwu di vonû: "Şima hezar hebe vejîn!" Yanî, vonû emrê qezetey şima derg bû. Ino nuşte hûmarey 5. rîpeley 6. yey NewePelî de zî neşr bi.

Heta ayo roj NewePel metbea di, di hinzarî hebe çap bîni. Ino vatişê Malmîsanîjî ser o Roşan û Bîlal werzenê hinzar hebi çap kenî. Ez vono şaş fehm bîyo!

Hesê Belê

Kuliksûre

Almankî ra açarnayox:
Ayhan SARIGOL

Beno nêbeno, welatêde zaf dûrî de jû çêneke bena. Pîl bo qij bo her kes na çêneke ra zaf hes keno, her kesî ra zafêr kî pîrika na çêneke aye ra zaf hes kena û eke çimê pîrike ke gineno ra torna xo, kokime nêzanena ke torna xo rê se bikero. Rojan ra jû roje pîrika aye aye rê ju kulika (kilawa) sûre rêseno û ze xelate dana aye, torna pîre sevtanê na xelate ra zaf zerrewêş bena û na xelata pîrika xo qet sereyê xo ra nêvejena û her roje ebi na kulika xo fetelîna; naye ra tepîya kî mileto ke ê der û dorman der o, leqeb nano aye ra û vano "Kuliksûre".

Rojê maya Kuliksûre veng aye dana û vano "Kuliksûre, mevînde bê çeyê!" Kuliksûre kayê xo bi hevalanê xo nême de caverdana, çip û vazdana şona çeyê, leyê maya xo û vano "Çik o dayê, to çira veng mi da?" Destê maya Kuliksûre de ju selika pîrê zexîre û werdene bîya û maya aye vano "Kuliksûra mina delale, ti zana pîrika to binê bonê xo de tik û teynîya ra, nêweş û kûta, mîyanê cile der a, nêşikîna ke cayê xo ra xo bilewno, eke ma kî qayîtê aye mekerîme a vêsaniye ra mirena; ti nê zexîreyî bicê xeyrê xo çarçapik a bireme so bide pîrika xo û mekuye herey ancîya bicêre bê çeyê. Raye ra hîfzê xo mordemanê xerîban ra bike, kesê xerîbon de qese meke û qaytê vernîya xo bike û megine war ro. Eke ti şîya leyê pîrika xo, xo vîr ra meke, lew destê pîrika xo ne û hal-xatirê pîrika xo biperse. Çeyê pîrika xo de kî rehet vînde, henî per û qul û quncikanê çeyî ra nîya mede û çî-mîyanê pîrika xo qurçî meke." Kuliksûre vano "Heya daka mina delale, çimê to peynîye de memanê, ez şikîna bi hukmê xo bivejîye; ez ebi silametiye sona û ancîya cêren ra êna." Maya Kuliksûre gapiranê sûran ê çena xo ra paç kena û selika zexîreyî dana çena xo û vano, de to rê oxir bo.

Çi esto ke çeyê pîrika Kuliksûre ebi piyatîye dewe ra nême saete dûrî de bîyo, mîyanê çeyê pîre û dewe de kî zaf birrî û koyî bîyê. Çito ke Kuliksûre mîyanê hêgawon ra, hetê ra kilamo vano û hetê ra kî raya xo ra sona, uza de jû verg rastê Kuliksûre beno û vano, "Ma bi xeyr dî Kuliksûre!" Zereyê Kuliksûre ra qet heyn çîyo xirabin nivîyareno ra û Kuliksûre kî vergî ra vano "Xêr bi silamet, bira vergî!" Axwe fekê vergî ra sona û verg zaf beno keyfweş û vano, "Nê Kuliksûre xeyr o? Nîya sodirane ti kamta sona?" Kuliksûre vano "Raya mi ser ra bianciye so! Waxtê mi çin o, ez gerek nê zexîreyî berî pîrika xoya nêweş û kute rê; no çî-mî ra ke mebo pîrika mi binê bonê xo de vêsaniye û têsaniye ra mirena!" Verg pers keno vano, "Ma o çik o mîyanê a selika to der o?" Kuliksûre hetê ra sona hetê ra kî cewab dana ra vergî û vano, "Tenê bijike û do wo, sevtane pîrika mi maya mi kerdo ci."

Vergî ancîya dolimêna Kuliksûre ra pers kerdo vato, "Nê ma a pîrika to kotî de nîşena ro ke?" Kuliksûre vano, "Hîna çend deqayî estê ke ez

biresî çeyê pîrika xo." Vergî wasto ke uza de Kuliksûre biqilotno ro biwero, hama verg xo bi xo fikirîyayo û zereyê xo de vato, na çêneka bome tenêna lingê xo giran-giran biestenê, çiqas rind bîyêne, ez kî şîyêne çeyê pîrike û vernî de pîrike werdêne, tepîya eke na bome kî ameyê çeyê pîrika xo, mi aye kî werdêne û pîzeyê xo rind kerdêne mird. Verg kuno verêndîya Kuliksûre vano "Nêna Kuliksûre hela nîyade, qaytê der û dormeyê xo bike, çiqas vilikêde torinî estê, ti nêwazena tenê vilikan arê bidê û pîrika xo rê berê, pîrika to sevtane na xelata toya delale ra zaf bena keyfweş û to ra kî bena zaf zerrewêş." Eke verg naye vano, Kuliksûre kî xo bi xo fikirîna nîya dana û vano "Wulle heqa nê vergî esto, pîrika mi mi rê na kullika rindeke vîrasta, ez kî aye rê tenê vilikon bidî arê û berî; zaf rind beno." Uza de Kuliksûre tûrikê xo hardî de nana ro û sona gul û gulsosinan arê dana.

Verg ebi huyayîş û şabîyayîş vazdano sono çeyê kokima feqîre û kokime kî mîyanê cila xo de ebi nalayîş û jîwayîş meredîya ra, aye cêno erzeno fekê xo qilotneno ro û weno, tepîya kincanê pîrike dano xo ra û xo keno qilixê kokime, perdeyê pencera ro anceno we û kûwno mîyanê cile, orxanê anceno serê sereyê xo, uza de hatanî ameyîşê Kuliksûre xo dano we.

Kuliksûre kî ebi keyfodê weş ancîya heyn arêdayîşê vilikon de bîya, tenêna kî vilikon dana arê, Kuliksûre nîya dana ke endî virana aye ebi vilikon bîya pir û qet ca nêmendo, pîrika aye ameya vîrê aye û tûrikê xo yo ke hard der o girewto destê xoyê binî û ancîya kota raye, dayo pîro şîya çeyê pîrika xo. Kuliksûre ameya verê çêverê pîrika xo ke çêver hetanî peynîye yakerde wo; no halê çeyî zaf şîyo ecaîbe Kuliksûre, ters kewto zereyê Kuliksûre û aye xof girewto, qidûmê çokanê aye bijîyo ya û xo bi xo fikirîyayo vato "Ya Xizir, ti ma bişanê verê efê xo, no çik o nîya!" Kuliksûre ebi gamanê zaf nîşekkan kota hîyata pîrika xo û dolimêna veng fişto ra xo vato "Pîrika mina delale xêr a, ti çê der a yan nîya?" Vergî ebi vengê xoyê bêtoşeyî veng fişto ro bi xo vato "Heya Kuliksûra mina torine, ez nêweş a, na wa mîyanê cile der a, nêşikîna biwurzi ra, coka mi çêver to rê yakerde caverda." Kuliksûre kûwna şik ke nê çî de çîyo boyin esto labelê xo bi xo fikirîna vano, no veng vengê pîrika mi nîyo hama no mordem kî nameyê mi zano, beno ke pîrika mi zaf nêweş a û veng ra kota, coka vengê aye ze vengê camerdon vejîno. Ê şîya hetanî leweyê karyolaya pîrika xo, vilikî serê sehpa de nayê ro, perdeyê çeyî kerdê ya û nafa kî şîya cile serê pîrika xo ra anta we ke çî bianco, hawa pîrika aye kulika xo ya sipîye hetanî serê fekê xo anta û heyn ecaîb meredîya ra, nalena.

Kuliksûre zerrîya xo zaf pêt cêna û persena, vano:

- Weeyîî pîrike, çira goşê to nîya bîyê girs?!

Verg vano:

- Çira ke ez to dayîna rind biheşnî, coka!

Kuliksûre ancîya persena vano:

- Weeyîî pîrike, çira çimê to nîya bîyê girs?!

Verg vano:

- Çira ke, ez to dayîna rindêr binî coka!

Kuliksûre terson ra lerzena, hama ancîya kî persena vano:

- Weeyîî pîrike, çira destê to nîya bîyê girs?!

Verg ancîya vano:

- Çira ke, ez to dayîna rindêr pêbicêrî coka!

Kuliksûre ebi tersê xoyê bêhesabî ancîya persena vano:

- Peppûûg pîrika mi, çira fekê to nîya zê cinawiron bîyo girs?!

Verg cayê xo ra erzîyayo we û vato:

- Çira ke ez to dayîna rindêr biqilotnî ro û biwerî, coka!

Qesa vergî ke wîna fekê vergî der a û nêqedîyaya, verg Kuliksûra belengaze kî keño çopa nonî, qilotneno ro û weno.

Çito ke verg vêreyê xoyê herî kerdo mird û rehet, ancîya heyn meredîyayo bi serê karyolaya kokime, ebi pîrxayîş û xurayîşode zaf berz şîyo hewn û koto ra bi hewnode zaf xorîn. Nêçîrvan ke o dem de verê çêverê pîrike ra vîyareno ra, veng çeyê pîrike ra heşneno û xo bi xo fikirîno vano, hella hella, na pîrike ewro çira nîya bêtoşe xurena û pîrxena, hela ez sêrî ju sere bidî pîro ke muhtaciya aye bi tawa çîyê esta yan çin a. Nêçîrvan çêvero ke yakerde wo tahn dano û kûno zereyê çeyê pîrike, hîyate ra vîyareno ra sono odaya rakotene û nîya dano ke ha wo verg serê doşega pîrike de meredîyayo ra, fekê xo buhostê kerdo ya, ebi heyn pîrxîye û xurîye hewnode xorîn der o û kûno ra. Nêçîrvan zaf beno hêrsin û xo ver de pil-pilneno vano, ero gonîwero bêşoret! Ez o to teber ra peyîna, ti îta de rastê mi êna! Ebi ê hêrsê xo tifangê xo ano azneno qilîka çareyê vergî ra, eno ke zonê tifangî bianco û ju girmîne bi mezgê vergî ra bikero berz, hama aqil êno sereyê nêçîrvanî û o xo bi xo fikirîno vano, la-law, beno ke no gonîwero bêşoret pîrika feqîra belengaze qilotnaya ro werda, coka ez gerek vêreyê nê bênamusî biqilaşnî ra û hela qayt bikerî kokime hama weş a yan nîya? Uza ra ju meqes doz keno ano vêreyê vergî qilaşnana ro. Nêçîrvano ke hîna buhostê vêreyê vergî neqilaşnayo ra, qayt keno ke ha wo ju kulika sûre bereqîya, nêçîrvan tenêna ke qilaşneno ra, Kuliksûre zereyê vergî ra ze tîrkevane zirçena vejîna teber û vano: "Wuyî peppoo, ez çiqas terso, zereyê nê vergî ze zindanî ting û tarî bî!" Kuliksûre ra tepîya pîrika aye kî weş û war zereyê nê cinawirî ra xelêsîna ra vejîna teber hama nefes bi ci birîyayo, pîre nêşikîna ke bîna xo ebi rehetiye bicêro.

Kuliksûre çarçapik a şîya teber ra kemerê zaf giranî arê dayê ardê û nêçîrvanî ê kemerî guretê û ebi dînan vêreyê vergî dewasnayo kerdo pîr, pîrike kî ebi lak û derzîne vêreyê vergî ancîya peyser deşto. Werte ra tenê waxt ke nêvîyarto ra, verg bîyo hêşar û ameyo ra xo, usto ra ke uza ra bivazdo biremo, labelê kemerê ke vêreyê vergî der ê zaf giran bîyê û verg uza de dêm dîyayo ro ci, ginayo war ro û geber (geber) bîyo.

Zereyê hurdimena kî bîyo rehet. Nêçîrvanî uza de verg poste kerdo, posteyê ê girewto vejîyayo şîyo çeyê xo, kokime kî xo rê bijika xo werda û

doyê xo simito, tepîya ancîya ameya ra xo û destê xo soynayê por û çimanê torna xo ra, a paç kerda. Kuliksûre uza de xo bi xo fikirîna û vano: "Ti gerek reyna emrê xo de tik û teyna rayanê birrî û kowon ra bê xebera maya xo mecêre ya û mefe-teliyê!"

Êno qese kerdene ke, rojan ra ju roje Kuliksûre ancîya ebi tenê zexîre kota raye ke sêra leyê pîrika xo, vergode bîn raye ra rastê aye ameyo û wasto ke Kuliksûre de qese bikero û Kuliksûre raye ra bikero teber û biruşno raya bîne. Hama Kuliksûre qet goş nênayo ra vergî û raya xo şaş nêkerda û hetanî çeyê pîrika xo remaya ameya. Pîrika xo ra hal hêkatê xo ebi vergî ju bi ju morno(a mornena) (hûmarito) û qesê kerdo(a) ke çito verg raye ra rastê aye ameyo û ebi çimanê xoyê gonînon wasto ke silam bido Kuliksûre. Peynîye de Kuliksûre pîrika xo ra vano, "Pîrike, wad bo ke ez serê raya akerdîye de mebîyêne ê gonîwerî hetanî nika mi kerdbî aratîya xo û werdbî!" Kokime vano, "Bê zere, bê zere ke ma çêver û pencerona bicêrîme o gonîwer kî meşkiyo bêro bikûyo zereyê çeyê ma."

Mîyan ra zaf wext nêvêrdo ra ke çêverê kokime ameyo pîrodayene û ju mordemî veng fişto ro xo û vato: "Çêver rake, pîrika mina delale, min û torna to Kuliksûre, ma to rê goşt, hewla (helwa), xaşile, ron, hemgên, non û do ardo." Labelê pîrike û Kuliksûre qet vengê xo nêkenê û çêver kî vergî rê nêkenê ya. Uza de no qafik-boz der û dormeyê çeyî de pêynîno û ju ca nêvînenno ke bikûyo zereyê çeyî, hama cayê xo ra zirçeno vejîno serê bonî; wazeno ke uza de hatanî sand bimano û eke Kuliksûre çeyê pîrika xo ra vejîya, o kî aye dima sêro û aye pêşewe de biqilotno ra û bikero. Labelê pîrika Kuliksûre herra(?) kan a û zana ke no vergo vêreher ebi çik fikirîno, verê çêverê pîrike de ju sîtila zaf girse bîya, pîrike torna xo ra vano "Mevînde mi qîdaye lîlika çena xo, na kulenge bicê û axwe biançe bîya, na sîtile pîr bike û ez kî goşt ke to ardo ey dekena zereyê sîtile û adir bine de kena we." Kuliksûre kulenge çena û hênî ra axwe ancena, sîtila paxirine hetanî fek kena pîr, pîrike kî goşt dekena zereyê sîtile û adir bine de finena ta.

Xurayîş kuwno axwe ro û beno bilq-bilqa axwe û girêyena; boya goştê weşî sîtile ra darîna we hetanî pîrnika vergo ke wena serê bonî der o sona, verg cayê xo ra xil beno û nîya dano ke hela na boya weşe kotî ra ena. Verg serê bonî ra sereyê xo derg keno ke qaytê verê çêverê pîrike bikero, hama uza ra lingê vergî şiqitîne we û verg endî nêşikîno xo rast bikero ebi qîrayîş gineno zereyê sîtila ke tede goşt girêyeno, ebi qîrayîş û fizayîş uza de geber beno; ebi no qayde pîrike û Kuliksûre yaxeyê xo nê vergî ra kî reynanê ra. Kuliksûre aye ra tepîya bê qisawete sona çeyê xo û raye ra endî qet kes bi nêzdîye aye nêbeno.

Ê şîyê heqîya xo, sima kî bimanê mîyanê weşîye de, na mesela ma kî îta de qedîya.

Çime: Märchen der Brüder Grimm (Sanikê Birayanê Grîmman), Kinderbuchverlag Berlin, Berlîn, 1970, r. 5-9

HINNE

Hinne bîyarê teşt kirê
Şit û şerbet puri kirê
Koçik bi koçik dekirê
Bîyarê destê veyw kirê
Bîyarê destê zûmay kirê

Hennê veywek alawenî
Çeng û wurdes peymawenî
Barê zûmay erşawenî
Destê veywe ma sawenî
Destê zûmay ma sawenî *

Şahrê veywe howtrens a
Dayê warz' erey menda
Veywe ûmo vêr bêro
Zerrê zûmay zaf teng a
Zerrê veywe zaf teng a

Ha ha nînna ha nînna
Ha ha nînna ha nînna
Lawîk, tilîl' û nînna
Çi veywa delalîn a
Çi zûma w' delalîn o

Ehmedê Dirihî

* Mi no qisim fekê Zeyneba
Hênîyice ra giroto.

** Resim: Arif Sevînc

“Mi Şêx Seîd Dî”

Mi Şêx Seîd Dî de roportajê gelek balkêşî yê
ke Malmîsanijî meseleyanê cîya-cîyayan ser
o, merdimanê cîya-cîyayan reyde kerdê, estê.

Nê roportajan ra di teneyî
meselaya Şêx Seîdî ser o yê.
Nê her di roportajî hetê tarîxê
ma ra muhîm ê. Yew roportaj
derheqa kirmancîya Modanî
(Motkanî) de yo, tede derheqa
Modanî (Motkanî) de zî zaf
malumatî estê.

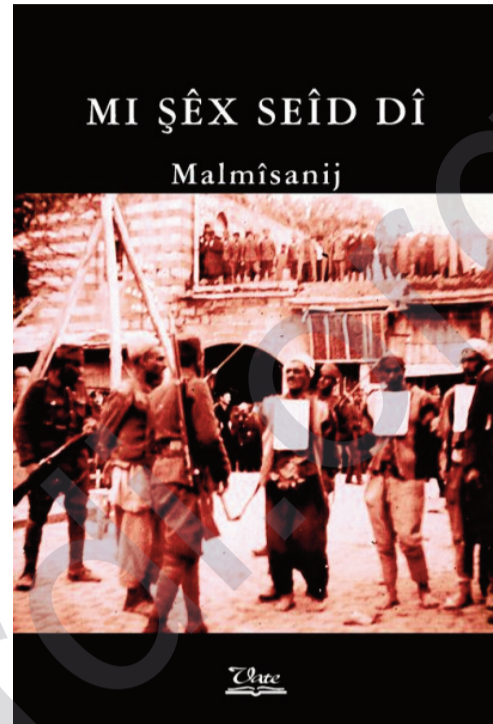
Sernameyê roportajan wina
yê:

Mi Şêx Seîd Dî
Pîlonê Xwi Ra Vaci "Teslîm-
bîyayîşê Şêx Evdîrehîmî Çin
O"!

Derheqê Kirmancanê Mo-
danî (Motkanî) De
Nameyê Ey Karmen Bi, Bi
Ferman
Cenîyêka Hong-Kongiji Va,
Mi Nuşt

Adresa waştîşî:

Vate Yayınları, Katip Mustafa
Çelebi Mahallesi, Tel Sok. No:
18 Kat: 3 Beyoğlu – İstanbul
Tel: 0 212 244 94 14
e-post: wesanxaneyeva-
teyi@hotmail.com

KARİKATURE

Mucahîd BARAN

NAMEYÊ HEYWANAN

Amedekar: Roşan Lezgin

Heş (n)

Heşe (m)

Kudik (n) Kudike (m)

Not: Nameyê makî (bi tirkî:
dişil) bi (m), nameyê nêrî (bi
tirkî: eril) bi (n) îşaret bîyê.

NAMEYÊ VILAN

Amadekar: Ehmedê Dirihî

NOT: Têwirê na vila ke şima cor de resmê aye vînenî, "Tulipa kurdica" ya. Na têwire tenya Kur-
distan de bena zergûn. Coka, ma kurdî eşkenî na vile ra bivacî; gagîroya kurde, helala kurdan,
laleya kurde, melaqa kurdan, qaqincêka kurde, qerbeleka kurde, xizêma kurdî... Tirkî zî
ma eşkenî bivacî, Kürt lalesi.

alal (Gêl)
gagîro (Sêwregi)
halhale (Hêni)
lale (Çewlîg)
qaqincêk (Pasûr)
qerbeleke (Dêrsim)

Kurmanckî: çaleçeqîle,
gulxizêm, helal, helale,
hilale, melaq, rebenok
Sorankî: bilîz, xizêm
Gorankî: gagilû, gagural,
gulalesûre, gulemelaqe,
gulenîsan, gulqasêd,
gulsosen, xurma siwîlik
Latînkî: Tulipa
Tirkî: Lale